

آنچه در مورد تلگرام باید بدانیم

محسن فینی زاده

دانشجوی دکترای ارتباطات و داده‌گاو شبکه های اجتماعی

بر اساس آمار منتشر شده در رسانه‌ها تلگرام قبل از فیلترینگ، دارای حدود ۴۰ میلیون کاربر فعال در ایران بود و به نقل از معاون مرکز فضای مجازی کشور در سال ۹۶ در حدود شصت درصد از پهنای باند اینترنت این کشور صرف استفاده از این برنامه می‌شد. در واقع پس از اختلالات ایجاد شده برای استفاده از وایبر و لاین، توجه مردم به سمت پیام‌رسان تلگرام جلب شد. حرکت مردم به سمت تلگرام با شیب زیادی ادامه پیدا کرد تا حدی که حتی در عرصه انتخابات، اصلی‌ترین ابزار اثرگذار شد و از نگاه بعضی کارشناسان فضای مجازی در سال ۹۶ کشور شاهد «انتخابات تلگرامی» بود.

بعد از حواشی بسیاری پیام‌رسان تلگرام تا تاریخ ۱۰ اردیبهشت ۹۷ فیلتر شد که در ابتدا استفاده کاربران از آن بسیار کم شد. اما با معرفی فیلتر شکن‌های مختلف و همچنین دو نسخه غیر رسمی تلگرام یعنی تلگرام (تلگرام طلایی) و هاتگرام که دارای فیلتر شکن داخلی بودند بسیاری از کاربران مجدداً به تلگرام بازگشتند. در حقیقت بعد از چند سال که تلگرام سهم جدی در میان کاربران ایرانی برای خود باز کرده بود و جایگزین پیامک، ایمیل و حتی فضای ذخیره‌سازی فایل‌های کاربران ایرانی شده بود تصمیم فیلتر کردن این پیام‌رسان در جهت منافع ملی اجرایی شد با این امید که در گام اول پیام‌رسان‌های داخلی جایگزین سهم مصرفی کاربران ایرانی شود و دوم بستر ارتباطی در فضای شبکه ملی اطلاعات نزدیک شود. از این‌رو می‌خواهیم در این گزارش فضای شفاف‌تری از تلگرام ارائه کنیم و در نهایت مشخص کنیم آیا فیلترینگ تلگرام نتایجی را که در نظر داشت محقق کرد؟

■ تلگرام فارسی

برای بررسی دقیق‌تر باید بررسی کنیم در یک سال گذشته کاربران ایرانی در تلگرام چه وضعیتی داشته‌اند؟ ما به داده‌های مرکز پژوهشی بتا در یک سال گذشته اشاره می‌کنیم. بر اساس این بررسی مشخص شد که تلگرام

بیش از ۴۹ میلیون کاربر ایرانی دارد. این بستر در حال حاضر بیش از ۲ میلیون کانال دارد که در طول سال بیش از ۵۰۰ میلیون پست منتشر می‌کنند. این تعداد پست در مجموع بیش از ۱۰۰ میلیارد نمایش به خود اختصاص می‌دهد که این نشانگر آن است که هنوز تلگرام به عنوان پیام‌رسان در موضوعات مختلف برای کاربران ایرانی کاربرد دارد. این پیام‌رسان در کل جهان بیش از ۴۰۰ میلیون دنبال کننده دارد که در حال حاضر ۴۹ میلیون آن ایرانی هستند. همچنین در بررسی این مرکز مشخص شد بیش از ۲ میلیون سوپرگروه فعال و پرمخاطب که سهم جدی در میان کاربران دارند در حال حاضر در حال فعالیت هستند.

■ آیا با تلگرام بعد از فیلترینگ از سید مصرف کاربران ایرانی حذف شد؟

با بررسی فعالیت کانال‌ها در بازه یک سال گذشته آنچه مشخص هست این است که تعداد کل پست منتشر شده کانال‌های تلگرامی در هر ماه در حدود ۸۰ تا ۸۰۰ میلیون بوده است که البته این پست‌ها بعضی باز نشر شده بود که همان‌گونه که گفته شد در مجموع بیش از ۵۰۰ میلیون پست تلگرامی یکتا در یک سال در تلگرام فارسی منتشر می‌شود. این تعداد پست به صورت روزانه در حدود ۱۰۵ تا ۱۰۵ میلیارد ویو از کاربران دریافت می‌کند. این تعداد نمایش در سال ۹۶ قبل از فیلترینگ تلگرام به صورت متوسط در حدود ۲ تا ۲۰۵ میلیارد ویو در روز بوده است.

نکته مهم دیگر متوسط نمایش هر پست است که در حال حاضر در حدود ۸۰۰ تا ۸۰۰ نمایش برای پست در تلگرام فارسی مشخص شده است که این عدد در ماه‌های غیر فیلترینگ سال ۹۶ در حدود ۱۲۰۰ تا ۱۰۰۰ نمایش برای هر پست بوده است. از طرفی آنچه جالب است این است که فعالیت کانال‌ها نسبت به کل کانال‌ها در حال حاضر در حدود ۱۲ تا ۱۲ کانال درصد است. به بیان بهتر به صورت روزانه در حدود ۱۲ تا ۱۲ درصد کل کانال حداقل یک پست منتشر می‌کنند که این عدد در ماه‌های قبل از فیلترینگ در حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد کانال فعالیت روزانه داشته‌اند. البته این عدد حاصل تقسیم کانال‌های فعال در یک روز به کل کانال است پس ممکن است بعضی کانال فعالیت روزانه نداشته

باشند ولی به صورت متوسط ۱۰ تا ۱۲ درصد کانال‌ها در یک روز فعال هستند. از این‌رو در سه شاخص بالا می‌توان گفت کانال از نظر تولید پست در هر روز نسبت به کل کانال‌ها در مقایسه با قبل از فیلترینگ بیش از ۶۲ درصد هنوز فعال است، از نظر تعداد کانال کاهش محسوسی به چشم نمی‌خورد، از نظر متوسط نمایش هر پست نیز در حدود ۷۰ درصد نسبت به قبل از فیلترینگ پست‌های کانال‌ها نمایش دارند. اصلی‌ترین یافته اینکه هنوز با گذشت کمتر از دو سال از فیلترینگ نمایش روزانه پست‌های تلگرام در حدود ۱۰۵ تا ۱۰۵ میلیارد است که یکی از اصلی‌ترین شاخص‌ها فعال بودن کاربران در این پیام‌رسان است که این عدد هرچند در مقایسه با روزهای قبل از فیلترینگ با کاهش چهل درصدی مواجه بوده است اما هنوز ۶۰ درصد نمایش کانال‌های تلگرام باقی است.

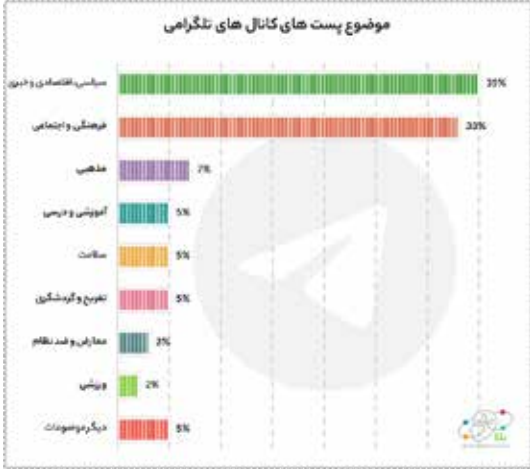
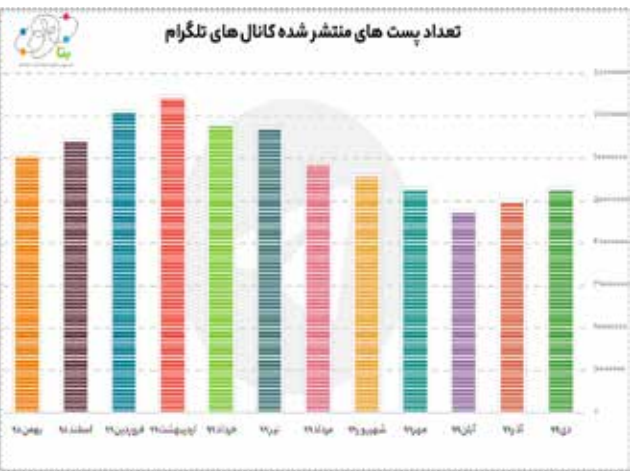
■ در کانال‌های تلگرام چه می‌گذرد؟

همان‌گونه که بیان شد بر اساس بررسی مرکز پژوهشی بتا در حدود دو میلیون کانال ایرانی در تلگرام وجود دارد که در حال حاضر روزانه در حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد آن پست منتشر می‌کنند که می‌شود در حدود ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار کانال که این تعداد کانال بیش از روزانه در حدود ۲ میلیون پست منتشر می‌کنند که حدوداً بین ۱۰۲ تا ۱۰۵ میلیارد نمایش از دیگر کاربران می‌گیرد اما در کنار این اعداد آنچه مهم هست موضوعاتی است که در کانال‌های تلگرامی در مورد آن تولید محتوایی شود.

قبل فیلترینگ تلگرام مصرفی اصلی پهنای باند مختص تلگرام بود، منابع خبری، کسب و کارها و بسیاری از افراد و گروه‌ها یک کانال مخصوص خود داشتند از این رو حتی سازمان‌ها و افراد که سایت رسمی داشتند حتماً سعی می‌کردند از ظرفیت اطلاع‌رسانی تلگرام استفاده کنند. مطابق اعلام مرکز ثبت پسوندها و دامنه‌های اینترنتی پژوهشگاه دانش‌های بنیادی تا پایان سال ۹۷ حدود یک میلیون دامنه اینترنتی در ایران به ثبت رسید و در پایان سال ۹۸ تعداد ثبت دامنه‌های اینترنتی به یک میلیون و ۲۰۰ هزار سایت رسیده است در حالی که در همین زمان در حدود دو میلیون کانال

ایرانی در تلگرام وجود داشته است، از این‌رو دسترسی و رجوع به تلگرام جایگاه با دسترسی بیشتری از نظر منتشرکننده‌ها در مقایسه با سایت‌ها داشته و یا حداقل به عنوان مکمل خوبی می‌توانسته نقش ایفا کند.

اما سؤال اینجا هست در حال حاضر چه محتواهایی با چه موضوعاتی در کانال‌های تلگرامی منتشر می‌شود؟ آیا محتواهای منتشر شده کاربر و یا کارکرد همسو با اصول و ارزش‌های کشور دارد و یا در تعارض است؟ بررسی پست‌های کانال‌های عمومی تلگرام بر اساس بیگ دیتا نمودار زیر حاصل شده است که مشخص است بیشتر محتواهای منتشر شده در موضوعات سیاسی، اقتصادی و خبری است که می‌توان آن را در کارکرد اطلاع‌رسانی تلگرام داد، همچنین موضوع دوم در مباحث فرهنگ و اجتماع بوده است که شامل محتواهای سبک زندگی، جامعه و... می‌باشد که حدود یک‌سوم پست‌های عمومی

قطعاً بر اساس مصلحتی تلگرام فیلتر شده است اما این امر نباید سبب شود که همچنان از کارکردهای خوب تلگرام غافل شویم و با برطرف شدن مصلحت زمانی جدی‌تر می‌شود که جایگزین تلگرام در سبب مصرف ایرانیان واتساپ و اینستاگرام و حتی لایکی شده باشد و با فیلتر کردن تلگرام از جنس کاربر فعال آنچنان به بسترهای بومی میل نکرده باشند. شاید نگاه دقیق به تلگرام به عنوان یک ظرفیت نگاه ما را از بعد سلبی شبکه‌های اجتماعی که کارکردی عمومی برای همه بسترها دارد بکاهد، شاید آن دلایلی که تلگرام را فیلتر کرد همچنان در واتساپ باشد و چون ما نمی‌بینیم برای ما مهم نباشد و حتی ممکن است آن دلایل روزی در جای دیگر و تکنولوژی قوی‌تر به میدان بیاید که دیگر با زدن روی یک دکمه فیلتر کردنش امکان‌پذیر نباشد.

کانال‌های تلگرام را شامل می‌شود. موضوعات مذهبی، دینی، اعتقادی، شهدا و... با توجه به فیلتر بودن تلگرام همچنان ۷ درصد محتواهای منتشر شده را به خود اختصاص داده است که این درصد در زمان فیلتر نبودن تلگرام مخصوصاً در مناسبت‌های مذهبی بیشتر بوده است. در رتبه بعدی آموزشی و درسی، سلامت و توصیه‌های بهداشتی و همچنین تفریح و گردشگری با سهم ۵ درصد قرار دارند. آنچه مشخص است این است که محتواهای مفید منتشر شده در کانال‌های تلگرامی در حال حاضر که تلگرام فیلتر هست باز هم بسیار بیشتر از محتواهای مخرب و غیر مفید آن است.

■ حرف آخر

آنچه به نظر نویسنده می‌رسد این است که هرچند

پاهای کوچک قلک محک، قدم‌های بزرگی برمی‌دارد

وقتی هر روز ۶ کودک برای مبارزه با سرطان به آغوش محک اضافه می‌شن، وقتی بیش از ۲۰ هزار قهرمان شجاع زیر این سقف در حال ادامه مسیر درمان‌شون هستن، خانواده بزرگ محک برای تأمین هزینه حمایت از فرزندانش مسئولیت سنگینی رو به دوش می‌کشه.

قلک محک با پاهای کوچیکش و کمک‌های شما، قدم‌های بزرگی برای نجات زندگی کودکان مبتلا به سرطان برمی‌دارد و نتایج شگفت‌انگیزی به همراه میاره. پس با داشتن قلک محک، به قدرت این پاهای برای ادامه این مسیر سخت اضافه کنیم تا روزی بتونیم سلامتی قهرمان‌های مبارزمون رو جشن بگیریم.

روش‌های حمایت از کودکان محک:

شماره کارت: ۰۵۵۹۰-۹۹۵۰-۹۹۱۱-۶۰۳۷

گزینه نیکوکاری اپلیکیشن آپ

از اینکه به پیام ما توجه می‌کنید، سپاسگزاریم.

محک

مؤسسه خیریه حمایت از کودکان مبتلا به سرطان

mahak-charity.org

صاپ: اپلیکیشن پرداخت بانک صادرات ایران

بانک صادرات ایران

زمان را ذخیره کن